

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 1/2006 rd

**Regeringens proposition med förslag till lag om
ändring av lagen om hälsovården inom försvarsmakten och av vissa lagar som har samband med den**

Till försvarsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 22 november 2005 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om hälsovården inom försvarsmakten och av vissa lagar som har samband med den (RP 200/2005 rd) till försvarsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet ska lämna utlåtande till försvarsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- äldre regeringssekreterare Minnamaria Nurminen, försvarsministeriet
- medicinalöverste Heikki Laapio, huvudstaben
- juris licentiat, assistent Paula Ilveskivi
- assistent Juha Lavapuro
- professor Kaarlo Tuori.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att lagen om hälsovården inom försvarsmakten samt folkhälsolagen och lagen om specialiserad sjukvård ändras. Det primära syftet med propositionen är att försvarsmaktens sjukhus inte längre ska tillhandahålla specialiserad sjukvård och att samtidigt införa bestämmelser som tillåter att försvarsmakten kommer överens med samkommunerna om tillhandahållande av specialiserad sjukvård till dem som försvarsmakten är skyldig att ordna hälsovård för. I övrigt kan försvarsmakten upphandla hälsovård hos kommuner, samkommuner eller andra offentliga eller privata vårdgivare. Därför föreslås också folkhälsolagen få en bestämmelse som tillåter att kommuner och samkommuner för folkhälsoarbete ingår överenskommelse med försvarsmakten om att tillhandahålla hälso- och

sjukvård till dem som försvarsmakten är skyldig att tillhandahålla hälsovård för. De undersökningar och behandlingar som enligt propositionen kan omfattas av en överenskommelse får tillhandahållas på andra villkor och snabbare än kommunerna och samkommunerna tillhandahåller dem för invånarna i medlemskommunerna enligt den gällande lagstiftningen.

Lagarna avsågs träda i kraft den 1 januari 2006. Avsikten är dock att 25 § 1 mom. i lagen om ändring av folkhälsolagen ska träda i kraft först den 1 januari 2008.

I avsnittet om lagstiftningsordningen bedöms förslaget med avseende på jämlikhetsbestämmelserna i 6 § i grundlagen. Enligt motiven kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

De undersökningar och den vård som avses i det nya 15 § 2 mom. i lagen om specialiserad sjukvård kan tillhandahållas för personer vars hälsovård försvarsmakten ansvarar för. De får ges på andra grunder och snabbare än den lagfästa hälso- och sjukvården till invånarna i de kommuner som är medlemmar i ett sjukvårdsdistrikt. Likadana bestämmelser ingår i 24 § i folkhälsolagen.

De föreslagna bestämmelserna särbehandlar de personer vars hälsovård försvarsmakten ansvarar för i första hand när det gäller snabb tillgång till hälsovård i relation till invånarna i kommunerna respektive medlemskommunerna i samkommunerna. Bestämmelserna är därför av betydelse med avseende på 6 § i grundlagen. I 1 mom. finns en allmän jämlikhetsbestämmelse och i 2 mom. ett diskrimineringsförbud som säger att ingen utan godtagbart skäl får särbehandlas på grund av de omständigheter som räknas upp i momentet. Enligt klausulen i slutet av momentet får särbehandling inte heller grunda sig på någon annan orsak som gäller någons person.

I sin praxis har grundlagsutskottet framhållit att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning kan härledas ur jämlikhetsprincipen då en reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (GrUU 59/2002 rd, s. 2, RP 309/1993 rd, s. 43/I). Diskrimineringsförbudet förbjuder inte all åtskillnad mellan människor trots att särbehandling kan motiveras med orsaker som explicit nämns i bestämmelsen. Den springande punkten är om särbehandlingen kan motiveras på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 59/2002 rd, s. 2—3, RP 309/1993 rd, s. 44/I). Av förarbetena till jämlikhetsbestämmelserna framgår att de krav som kan ställas på motiveringen är höga, särskilt när det gäller de förbjudna särbehandlingsgrunder som nämns i bestämmelsen.

Enligt 3 § 1 mom. i lagen om hälsovården inom försvarsmakten ansvarar försvarsmakten för hälsovården för dem som med stöd av värnpliktslagen och lagen om frivillig militärtjänst

för kvinnor tjänstgör inom försvarsmakten och gränsbevakningsväsendet under deras tjänstgöringstid samt för studerande som ska utbildas för militära tjänster. Enligt 2 mom. får de sjukvård när en sjukdom, en skada eller ett lyte har yppat sig, konstaterats eller försvärats under tjänstgöringen.

Åtgärder för att trygga tjänstgöringsdugligheten hos de personer som lyder under den gällande lagen om hälsovården inom försvarsmakten, framför allt om man ser till kopplingen mellan tjänstgöringen och skyldigheten enligt 127 § i grundlagen att försvara landet å ena sidan och de särskilda hälsoriskerna å andra sidan, är en godtagbar grund för en bestämmelse om vård i de situationer som avses i den gällande lagen, när bestämmelsen leder till särbehandling, framhåller grundlagsutskottet.

Trots den godtagbara grunden medför det vis-a-vis problem med avseende på jämlikhetsprincipen i 6 § 1 mom. i grundlagen att en patientgrupp får vård snabbare än andra. Problematiken lindras visserligen av att det är frivilligt att ingå avtal för kommuner med huvudmanskap för hälsovårdscentraler och för samkommuner för folkhälsoarbete, liksom också för samkommuner för sjukvårdsdistrikt. På så sätt vill regeringen genom propositionen säkerställa att kommunerna och samkommunerna kan klara av sina lagfästa uppgifter. Bestämmelserna strider enligt utskottet således inte mot jämlikhetsbestämmelserna i grundlagen. Det är ändå angeläget att folkhälsolagen och lagen om specialiserad sjukvård preciseras med en bestämmelse där det ovan nämnda syftet framgår och som säger ut att varken avtalen eller de tjänster som ingår i avtalen får äventyra kommunernas eller samkommunernas möjligheter att fullfölja sina lagfästa uppgifter. Dessutom bör lagarna för tydlighetens skull kompletteras med en särskild passus om att bestämmelserna om särbehandling av personer vars hälsovård försvarsmakten ansvarar för inte åsidosätter de bestämmelser i folkhälsolagen och lagen om specialiserad sjukvård som före-

skriver att patienter med brådskande behov av vård måste behandlas omedelbart.

Utlåtande

Grundlagsutskottet meddelar

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors den 9 februari 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kimmo Sasi /saml
vordf. Arja Alho /sd
medl. Hannu Hoskonen /cent
Sinikka Hurskainen /sd
Roger Jansson /sv
Irina Krohn /gröna
Annika Lapintie /vänst

Reino Ojala /sd
Klaus Pentti /cent
Simo Rundgren /cent
Arto Satonen /saml
Seppo Särkiniemi /cent
Ilkka Taipale /sd
ers. Veijo Puhjo /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Sami Manninen.